

היה זה דילוג ממועד לתם, ואין "בן חורין ובהמה" חשובים יותר "בדידה" מאשר "מועד".

ד. כלל.

תא שמע כדברי רב פפא שפלגא נזקא ממונא הוא — מסוף משנתנו:

זה הכלל: כל המשלם יתר על מה שהזיק, קנס הוא ואינו משלם על פי עצמו.

ומשמע: הא אם משלם פחות ממה שהזיק — כגון שור תם — הרי זה משלם על פי עצמו, הרי שאין זה קנס, ותיקשי לרב הונא בריה דרב יהושע?!?

ומשנינן: לא תימא, אל תדקדק "הא פחות ממה שהזיק" משלם על פי עצמו!

אלא אימא כך תידוק: הא המשלם כמה שהזיק, הרי זה משלם על פי עצמו; ואילו המשלם פחות ממה שהזיק אף הוא קנס ואינו משתלם על פי עצמו.

תמהה הגמרא: אבל פחות ממה שהזיק מאי יהיה הדין? שאינו משלם על פי עצמו!?

והרי אם כן ליתני: זה הכלל: כל שאינו משלם כמה שהזיק, אינו משלם על פי עצמו,

תם שהרג או שהזיק, (2) הרי שאף חצי נזק של תם משלם הוא על פי עצמו, כי אינו קנס אלא ממון, ותיקשי לרב הונא בריה דרב יהושע!?

ומשנינן: לא כאשר פירשת את משנתנו שהיא עוסקת בשור תם, אלא בשור מועד.

תמהה הגמרא: אבל בתם מאי יהיה הדין, שאינו משלם על פי עצמו!?

אם כן, ארתני סיפא: "הרג שורי את עבדו של פלוני אינו משלם על פי עצמו", ומשום שקנס הוא —

ניפלוג התנא וניתני חילוק בין ממון לקנס — בדידה, דהיינו בהריגת בן חורין, (3) ובנזקי בהמה שדיבר מהם התנא, ולמה דילג להריגת עבד, וכך יחלק התנא:

כמה דברים אמורים במועד, אבל בתם אינו משלם על פי עצמו!?

ומשנינן: כולה במועד קמיירי, אין התנא מחלק בין ממון לקנס אלא במועד!

כלומר: אין לך לשאול למה דילג התנא מבן חורין ובהמה לעבד, והיה עליו לשנות את חילוקו בהם עצמם בין תם למועד, שהרי אף אם היה מחלק בהם עצמם בין תם למועד

3. נתבאר על פי רש"י כאן; ולפי זה נוקטת המשנה בקושייתה שמשנתנו כרבי יוסי שאף התם בדין כופר הוא, ויש לחלק בהריגת בן חורין בין תם למועד, וכדברי רש"י כאן הבינו התוספות בכבא קמא טוב, ותמהו: מנין לנו שמשנתנו כרבי יוסי הגלילי.
ואולם רש"י בכבא קמא לא הזכיר הריגת בן חורין אלא נזקי בהמה, ראה שם.

וביאר שכלל מה ששנה התנא: "שהתם משלם חצי נזק וכו'" גם כופר בכלל.

2. ביאר רש"י, שלפי הסלקא דעתין שמשנתנו עוסקת בתם, אם כן בהכרח שמשנתנו רבי יוסי הגלילי הסובר שאף תם משלם [חצי] כופר, שהרי שנינו: "המית שורי את פלוני" והיינו שמודה בחיוב כופר; וראה עוד בהערה בהמשך הסוגיא.